บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาธุรกิจการผลิตไก่ลูกผสมพื้นเมืองของเกษตรกรจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงธุรกิจการผลิตไก่ลูกผสมพื้นเมืองในจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาต้นทุน – ผลตอบแทนในการผลิตไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อจำหน่ายของผู้เลี้ยงแต่ละขนาด ในเขตจังหวัดพะเยา
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและความต้องการ ในการดำเนินธุรกิจของผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองในจังหวัดพะเยา

การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาการดำเนินงานของฟาร์มผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ในเขตจังหวัดพะเยา จำนวนทั้งสิ้น 139 ราย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกเอาอำเภอที่มีการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองมากที่สุด คือ อำเภอเมือง อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเชียงคำ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาวิเคราะห์โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะการดำเนินการ ต้นทุน ผลตอบแทนจะใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard diviation) โดยอธิบายด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

1. เพศ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีเพียงร้อยละ 20.1 ของเกษตรกรที่เป็นเพศหญิง

2. อายุ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองร้อยละ 41.0 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี เฉลี่ยเกษตรกรมีอายุ 44.8 ปี โดยเกษตรมีอายุสูงสุด 78 ปี และต่ำสุด 29 ปี

3. ระดับการศึกษา เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองรายย่อยส่วนใหญ่ร้อยละ 44.3 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า เกษตรกรผู้เลี้ยงรายใหญ่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.6 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4-7

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง เฉลี่ยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน มากที่สุด 7 คน น้อยที่สุด 1 คน

5. ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองรายย่อยร้อยละ 93.8 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองระหว่าง 1 - 3 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย 1.9 ปี และผู้เลี้ยงรายใหญ่มีประสบการณ์ระหว่าง 1 - 3 ปี และระหว่าง 7 - 9 ปี ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 45.2 .และร้อยละ 42.9 โดยมีประสบการณ์เฉลี่ย 5.3 ปี

6. สาเหตุในการเลือกเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองของเกษตรกร ผู้เลี้ยงรายย่อยเลือกเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง เพราะจำหน่ายได้ราคาดี และสามารถจำหน่ายได้ตลอดปี ส่วนผู้เลี้ยงรายใหญ่เลือกเลี้ยงเพราะระยะเวลาในการเลี้ยงสั้น และสามารถจำหน่ายได้ตลอดปี

7. การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง มีเพียงร้อยละ 11.3 ของผู้เลี้ยงรายย่อยที่มีการรวมกลุ่มในพื้นที่ ส่วนผู้เลี้ยงรายใหญ่มีการรวมกลุ่มในพื้นที่ร้อยละ 90.5

8. การเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง ผู้เลี้ยงรายย่อยที่มีการรวมกลุ่มในพื้นที่ทั้งหมดไม่มีการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ในขณะร้อยละ 81.6 ของผู้เลี้ยงรายใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีในพื้นที่

9. การกู้เงินเพื่อเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองรายย่อยส่วนใหญ่ไม่มีการกู้เงิน แต่ร้อยละ 33.3 ของผู้เลี้ยงรายใหญ่ มีการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบ

10. แหล่งความรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง

10.1 เพื่อนเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 32.4 ของผู้เลี้ยงรายย่อยได้ความรู้เรื่องอาหารสัตว์ และร้อยละ 28.0 ในเรื่องการตลาด ส่วนผู้เลี้ยงรายใหญ่ได้ความรู้ในเรื่องโรคสัตว์ อาหารสัตว์ ยาและวัคซีน ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 17.6 16.5 และ 16.5 ตามลำดับ

10.2 เจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ สัตวบาล เกษตรกรผู้เลี้ยงรายย่อยได้ความรู้เรื่องโรคสัตว์และเรื่องยาและวัคซีน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 22.7 และ 22.3 ขณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงรายใหญ่ได้ความรู้เรื่องโรคสัตว์ ยาและวัคซีน อาหารสัตว์ ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 18.8 18.8 และ 13.4 ตามลำดับ

10.3 เอกสารต่าง ๆ จากหน่วยงานของรัฐ ทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงรายย่อยและรายใหญ่ ได้ความรู้เรื่องโรคสัตว์ และเรื่องยาและวัคซีน ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยรายย่อยได้รับร้อยละ 38.9 และ 35.7 ส่วนรายใหญ่ได้รับร้อยละ 20.3 และ 20.8 ตามลำดับ

10.4 เอกสารต่าง ๆ จากหน่วยงานเอกชน รายย่อยได้รับความรู้เรื่องโรคสัตว์ ยาและวัคซีน อาหารสัตว์ ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 25.6 24.0 และ 21.5 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่รายใหญ่ได้ความรู้เรื่องโรคสัตว์มากที่สุด คือ ร้อยละ 23.8 รองลงมาเป็นเรื่องยาและวัคซีน ตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ กลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินงานอย่างมีระบบตามลำดับ

10.5 แหล่งอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ สื่อต่าง ๆ ผู้เลี้ยงรายย่อยส่วนใหญ่จะได้ความรู้เกี่ยวกับการเตือนภัยให้ระวังโรคระบาดช่วงฤดูกาล และตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ส่วนผู้เลี้ยงรายใหญ่ส่วนใหญ่จะได้ความรู้เกี่ยวกับโรคสัตว์ และเรื่องยาและวัคซีน รองลงมา

11. วิธีการจัดจำหน่าย ส่วนใหญ่เกษตรกรทั้งรายย่อยและรายใหญ่ (ร้อยละ 37.6) นิยมชั่งเป็นตัวตามน้ำหนักขายให้กับพ่อค้า และ ขายให้กับผู้บริโภคเป็นอันดับรองลงมา (ร้อยละ 27.5) แต่ผู้เลี้ยงรายใหญ่จะมีการจำหน่ายให้กับหน่วยงานรัฐบาลด้วย

12. สิ่งที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองได้รับความช่วยเหลือจากทางรัฐบาล เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทั้งรายย่อยและรายใหญ่ จะได้รับความรู้ในการเลี้ยงเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.1) และในเรื่องยาและวัคซีน เป็นอันดับรองลงมา (ร้อยละ 32.8) ส่วนในรายใหญ่จะมีความสนใจที่จะได้รับความช่วยเหลือในด้านพันธุ์ไก่ด้วย

ข้อมูลด้านการดำเนินงาน ได้แก่ ลักษณะการเลี้ยง ต้นทุน และการจัดจำหน่าย

โรงเรือนที่ใช้สำหรับเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อจำหน่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 89.2 เกษตรกรใช้หลังคาโรงเรือนแบบมุงใบคา ใบจาก โดยพื้นโรงเรือนส่วนใหญ่ ผู้เลี้ยงรายย่อยร้อยละ 63.9 จะเป็นพื้นดิน รายใหญ่ร้อยละ 73.8 จะเป็นไม้ไผ่ ส่วนผนังโรงเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 92.1 เป็นไม้ไผ่ โดยมีค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงเรือนของรายย่อยเฉลี่ย 1,310.31 บาท รายใหญ่เฉลี่ย 15,176.09 บาท น้อยที่สุด 600 บาท มากที่สุด 100,000 บาท ค่าใช้จ่ายในส่วนของเครื่องมือและอุปกรณ์ผู้เลี้ยงรายย่อยเฉลี่ย 298.71 บาท รายใหญ่เฉลี่ย 5,332.93 น้อยที่สุด 70 บาท มากที่สุด 155,700 บาท

ลูกไก่ผสมพื้นเมืองที่เกษตรกรนำมาเลี้ยงส่วนใหญ่ร้อยละ 86.3 เกษตรกรได้มาจากซื้อลูกไก่มาเลี้ยง และที่เหลือร้อยละ 13.7 เกษตรกรเพาะลูกไก่เอง ค่าตัวไก่ที่เลี้ยง รายย่อยราคาเฉลี่ยตัวละ 11.87 บาท รายใหญ่ราคาเฉลี่ยตัวละ 11.64 บาท โดยจะเริ่มเลี้ยงลูกไก่ที่อายุเฉลี่ย 8 วัน โดย

จำนวนที่เลี้ยงในแต่ละรุ่นเฉลี่ยรายย่อย 178 ตัว รายใหญ่ 1,657 ตัว จะเลี้ยงเฉลี่ยปีละ 6 รุ่น ในรายย่อยจะมีค่าอาหารเฉลี่ยตัวละ 17.16 บาท, รายใหญ่เฉลี่ยตัวละ 15.14 บาท ค่ายาและวัคซีนเฉลี่ยตัวละ 0.70 บาท รายย่อยส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน แต่รายใหญ่มีการจ้างแรงงานคิดเป็นร้อยละ 78.6 ดังนั้นรายใหญ่จะมีค่าแรงเฉลี่ยตัวละ 0.73 บาท นอกจากนี้จะมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดรายย่อยเฉลี่ยตัวละ 2.08 บาท ในขณะที่ในรายใหญ่เฉลี่ยตัวละ 0.74 บาท

รายได้จากการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง

เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายไก่ลูกผสมพื้นเมือง รายย่อยเฉลี่ยตัวละ 43.96 บาท รายใหญ่เฉลี่ยตัวละ 41.33 บาท ราคาขายต่ำสุดที่ขายได้เฉลี่ยตัวละ 36.00 บาท สูงสุด 55.00 บาท นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 79.9 ยังมีรายได้จากการขายมูลไก่ ผู้เลี้ยงไก่รายย่อยมีรายได้จากการขายมูลไก่เฉลี่ยปีละ 850.65 บาท รายใหญ่มีรายได้เฉลี่ยปีละ 7,423.53 บาท

เมื่อหักค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ แล้วผู้เลี้ยงรายใหญ่มีกำไรเบื้องต้นจากการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเฉลี่ยตัวละ 12.38 บาท ส่วนรายย่อยมีกำไรเฉลี่ยตัวละ 12.15 บาท

ปัญหา อุปสรรคและความต้องการในการดำเนินงานในการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อจำหน่าย

ในด้านการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง คือ ค่าอาหารและยารักษาโรคมีราคาสูง คิดเป็นร้อยละ 68.3 รองลงมา คือ อุปกรณ์ในการเลี้ยงราคาสูง คิดเป็นร้อยละ 23.0

การจัดจำหน่ายไก่ลูกผสมพื้นเมืองของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักถูกกดราคา คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาคือ ไม่มีผู้รับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 27.4 และราคาตลาดของไก่ลูกผสมพื้นเมืองตกต่ำคิดเป็นร้อยละ 21.6

เกษตรกรร้อยละ 33.1 มีความพึงพอใจในราคาที่จำหน่าย ในขณะที่เกษตรกรที่เหลือส่วนใหญ่ร้อยละ 66.9 ไม่มีความพึงพอใจในราคาที่จำหน่าย โดยราคาขายขั้นต่ำที่ต้องการเฉลี่ยอยู่ที่กิโลกรัมละ 61.73 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 50.4 เลี้ยงลดลงคิดเป็นร้อยละ 24.4 และเลี้ยงเท่าเดิมมีร้อยละ 25.2

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ธุรกิจการผลิตไก่ลูกผสมพื้นเมืองของเกษตรกร จังหวัดพะเยา ได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็นที่จะขอนำมาอภิปรายในที่นี้ คือ

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่รายย่อยจะสูงกว่ารายใหญ่ อาจมีสาเหตุเนื่องจากช่วงที่ศึกษาวิจัยนี้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ มีผลทำให้เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกลับสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้ได้ให้ความสนใจต่อธุรกิจเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง ซึ่งอาจมีแรงจูงใจจากการได้เห็นตัวอย่างเกษตรกรรายใหญ่ที่ประสบความสำเร็จจนสามารถทำเป็นอาชีพหลักได้ ดังจะเห็นได้จากประสบการณ์การเลี้ยงไก่ที่มีน้อยกว่า

เกษตรกรทั้งรายย่อยและรายใหญ่ตัดสินใจเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพราะว่า

1. สามารถจำหน่ายได้ตลอดปี
2. ราคาในการจำหน่ายดี
3. ใช้เวลาในการเลี้ยงสั้น

ผู้เลี้ยงรายใหญ่จะมีการรวมกลุ่มในพื้นที่มาก ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีอยู่ในขณะที่ผู้เลี้ยงรายเล็กมีการรวมกลุ่มในท้องถิ่นเพียงเล็กน้อยและไม่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีอยู่เลย

การรวมกลุ่มหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มในรายย่อยจะมีน้อยมาก ในขณะที่รายใหญ่มีการรวมกลุ่มและเป็นสมาชิกกลุ่มมากกว่า

ผู้เลี้ยงรายย่อยมีการกู้เงินน้อยมากเมื่อเทียบกับรายใหญ่ที่มีสูงถึงร้อยละ 33.3

การได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ สำหรับเกษตรกรรายย่อย ในด้านการจัดการ เช่นการตัดปากไก่ มีน้อยมากส่วนใหญ่ได้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ อาจเป็นเพราะไม่มีการปฏิบัติในด้านนี้ และการได้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ กลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินงานอย่างมีระบบ การเลี้ยงไก่แบบฟาร์มเอนกประสงค์ และการเตือนภัยให้ระวังโรคระบาดช่วงฤดูกาล ได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ มากที่สุด สำหรับผู้เลี้ยงรายใหญ่จะไม่ให้ความสนใจในเรื่องของการสุขาภิบาล โรงเรือน การจัดการ ตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ กลุ่มเกษตกรที่ดำเนินงานอย่างมีระบบ และการเลี้ยงไก่แบบฟาร์มเอนกประสงค์ อาจเป็นเพราะเลี้ยงมานานมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสูง จึงไม่ใคร่ให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าว

การจัดจำหน่ายทั้งผู้เลี้ยงรายใหญ่และรายย่อยใช้วิธีชั่งเป็นตัวตามน้ำหนักขายให้กับพ่อค้าเหมือนกัน

ความช่วยเหลือที่ได้รับจากรัฐบาล ผู้เลี้ยงรายย่อยยังคงต้องการความรู้ในการเลี้ยง และวัคซีน ในขณะที่ผู้เลี้ยงรายใหญ่สนใจในด้านความรู้ในการเลี้ยง ยาและวัคซีน และพันธุ์ไก่ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่ต่างกันของผู้เลี้ยงแต่ละขนาด

จำนวนไก่ลูกผสมพื้นเมืองที่เกษตรกรรายย่อยเลี้ยงในแต่ละรุ่นจะน้อยกว่า 1,000 ตัว ส่วนรายใหญ่จะเลี้ยง 1,000 – 3,000 ตัว

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทั้งรายย่อยและรายใหญ่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.0) เข้าลูกไก่ที่อายุ 7 วัน และเริ่มขายที่อายุ 45 วัน (ร้อยละ 53.2) ในแต่ละปีผู้ลี้ยงรายใหญ่จะเลี้ยงได้ 5 – 8 รุ่น ส่วนรายย่อยจะเลี้ยงได้ 1 – 4 รุ่น

โรงเรือนทั้งรายย่อย และรายใหญ่หลังคาใช้มุงใบคาใบจาก รายย่อยจะใช้พื้นดิน หรือปูแกลบ ส่วนรายใหญ่จะใช้ไม้ไผ่ยกพื้น ฝาผนังจะใช้ไม้ไผ่ทั้งรายใหญ่และรายย่อย แต่รายใหญ่จะมีการใช้ลวดตาข่ายเป็นผนังมากกว่า แสดงให้เห็นถึงความต้องการความคงทนและสามารถขยายได้รวดเร็ว แม้ว่าจะต้องลงทุนมากกว่าก็ตาม

การดำเนินงาน ได้แก่ ต้นทุน ลักษณะการเลี้ยง และการจัดจำหน่าย

จากจำนวนเงินที่ลงทุนในการสร้างโรงเรือนซึ่งมีจนถึงมากกว่า 10,000 บาท แต่รายย่อยจะใช้เงินไม่เกิน 2,000 บาทในการสร้างโรงเรือน

ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงรายย่อยจะใช้ไม่เกิน 1,000 บาท รายใหญ่จะใช้เงินมากกว่า 5,000 บาท แสดงถึงความตั้งใจในการเลี้ยงในระยะเวลาอันยาวนานและจริงจัง

เกษตรกรรายย่อยจะซื้อลูกไก่มาเลี้ยงราคาที่แพงกว่าเกษตรกรรายใหญ่เล็กน้อย เพราะว่าการซื้อไก่ของเกษตรกรรายใหญ่ซื้อครั้งละจำนวนมากทำให้การต่อรองราคาทำได้มากกว่า ต้นทุนจึงถูกกว่า

ค่าใช้จ่ายในเรื่องยาและวัคซีนเฉลี่ยต่อตัวใกล้เคียงกัน

ผู้เลี้ยงรายใหญ่มีการจ้างแรงงาน ส่วนรายย่อยแทบจะไม่มีการจ้างแรงงานเลย ทำให้รายใหญ่มีต้นทุนค่าจ้างรวมอยู่ด้วย

เนื่องจากเกษตรกรรายย่อยเลี้ยงไก่รุ่นละน้อยตัวทำให้ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดต่อตัว เช่นค่าน้ำค่าไฟ สูงกว่ารายใหญ่ เป็นการใช้ทรัพยากรไม่เต็มศักยภาพที่มีอยู่

ผู้เลี้ยงไก่รายใหญ่จะซื้ออาหารครั้งละมากกว่า ส่วนลดที่ได้ก็จะมีมากกว่ารายย่อยที่ซื้ออาหารทีละน้อย ทำให้ค่าอาหารต่อตัวของรายใหญ่ต่ำกว่ารายย่อย

รายได้จากการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง

เกษตรกรรายย่อยขายไก่ครั้งละไม่กี่ตัว และค่อย ๆ ทยอยขาย ทำให้ขายได้ราคาดีกว่ารายใหญ่ที่ขายแบบยกฝูง

รายได้อื่น ๆ ที่เป็นผลพลอยได้จากการเลี้ยงไก่ ทั้งรายย่อยและรายใหญ่มีรายได้จากการขายมูลไก่เหมือนกัน

ปัญหา อุปสรรคและความต้องการในการดำเนินงานในการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อจำหน่าย

ปัญหา และอุปสรรคในการเลี้ยง ทั้งรายย่อยและรายใหญ่มีเหมือนกัน คือค่าอาหารและยารักษาโรคและอุปกรณ์ในการเลี้ยงมีราคาสูง

ในด้านการจัดจำหน่ายปัญหาและอุปสรรค ทั้งรายย่อยและรายใหญ่ มีเหมือนกัน คือถูกกดราคา และไม่มีผู้รับซื้อ ส่วนรายใหญ่จะมีเรื่องของราคาของไก่ที่ตกต่ำ รวมอยู่ด้วย ทำให้ทั้งรายย่อยและรายใหญ่ไม่พอใจในราคาที่จำหน่าย จึงต้องการราคาขายขั้นต่ำที่สูงขึ้น

ถึงแม้ว่าจะมีปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ เกษตรกรทั้งรายย่อยและรายใหญ่ก็ยังคงต้องการเลี้ยงในจำนวนที่มากขึ้น อาจเนื่องมาจากยังคงมีกำไรในการเลี้ยงประกอบกับตัวโรงเรือนและอุปกรณ์ที่มีอยู่ยังคงใช้ได้อีกเป็นเวลานาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่รัฐควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมืองมีการทำการเกษตรแบบผสมผสานมากขึ้น เช่น การเลี้ยงปลาใต้กรงไก่ การทำสวนผลไม้ควบคู่ไปกับการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น เนื่องจากจะเป็นการใช้ประโยชน์จากมูลไก่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. รัฐบาลควรจัดตั้งตลาดกลางเพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับการจำหน่าย และการแลกเปลี่ยนความรู้ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง
3. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายเล็กทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากไก่ขาย เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้มากขึ้น นอกเหนือจากการจำหน่ายเป็นตัว

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงการดำเนินงาน และผลตอบแทนของผู้เพาะเลี้ยงลูกไก่ลูกผสมพื้นเมืองเพื่อจำหน่ายแต่เพียงอย่างเดียว

2. ควรศึกษาในพื้นที่อื่น ที่ไม่ใช่จังหวัดพะเยา หรือควรอยู่ในภูมิภาคอื่นของประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ซึ่งอาจมีวิธีการดำเนินงาน หรือการตลาดที่ต่างกัน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Chiang Mai University